

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų
36 priedas

FILOSOFIJOS BENDROJI PROGRAMA

Vidurinio ugdymo filosofijos bendrąją programą rengė:
dr. Lina Vidauskytė, dr. Sigita Šilingaitė

Turinys

Turinys

I SKYRIUS	2
BENDROSIOS NUOSTATOS	2
Filosofijos dalyko tikslas	2
Vidurinio ugdymo uždaviniai.	2
Pažinimo kompetencija.	2
Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija.....	2
Kūrybiškumo kompetencija.....	2
Pilietiškumo kompetencija.....	3
Kultūrinė kompetencija.....	3
Komunikavimo kompetencija.	3
Skaitmeninė kompetencija.	3
Mokymo(si) turinys. III-IV gimnazijos klasė	5
VI SKYRIUS	6
PASIEKIMŲ VERTINIMAS	6
VII SKYRIUS	10
Pasiekimų lygių požymiai. III-IV gimnazijos klasėse	10

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Filosofijos mokomojo dalyko paskirtis:
 - 1.1. ugdytis filosofinės tradicijos supratimą ir šį suvokimą taikyti įvairiuose kontekstuose bei kasdienybėje;
 - 1.2. ugdytis įvairių medių naudojimą, kuriant ir perduodant filosofškai artikuliuotą turinį;
 - 1.3. ugdytis filosofinį suvokimą apie valstybę, kultūrą, mokslą, meną ir religiją;
 - 1.4. formuotis kritinį mąstymą, kūrybišką požiūrį ir plėsti kultūrinį išsilavinimą;
2. Filosofijos dalykas yra privalomai pasirenkamas iš visuomeninio ugdymo mokslų grupės, dėstomas III–IV klasėse.

II SKYRIUS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

3. Filosofijos dalyko tikslas – sudaryti sąlygas, kad filosofijos pamokose mokiniai susipažintų su pagrindinėmis filosofijos kryptimis, sąvokomis, gilintųsi į savęs ir pasaulio pažinimą, keltų filosofinius klausimus, kritiškai vertintų bei analizuotų įvairius fenomenus, sąžiningai ir kūrybiškai veiktų bei orientuotųsi kintančiame pasaulyje.
4. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami filosofijos dalyko ugdymo tikslo mokiniai:
 - 4.1. ugdosi gebėjimą suprasti filosofijos tradiciją, jos raidą ir santykį su kitais kultūros fenomenais: mokslu, ideologija, menu ir religija;
 - 4.2. ugdosi gebėjimą suprasti ir dalyvauti filosofinių disciplinų komentavimo diskurse;
 - 4.3. ugdosi gebėjimą atskirti ir apibūdinti skirtumus tarp svarbiausių filosofijos disciplinų ir filosofų požiūrių;
 - 4.4. ugdosi gebėjimą reflektuoti įvairias filosofines teorijas ir jų taikymo galimybes kasdienėje praktikoje;
 - 4.5. ugdosi gebėjimą komunikuoti filosofinį supratimą, logiškai artikuliuoti mintis;
 - 4.6. ugdosi gebėjimą išvelgti filosofines problemas, jas artikuliuoti bei kritiškai vertinti;
 - 4.7. ugdosi gebėjimą analizuoti, suvokti ir interpretuoti filosofinius tekstus bei jų kontekstą.

III SKYRIUS KOMPETENCIJŲ UGDYMAS

5. Įgyvendinant Filosofijos bendrąją programą ugdomos šios kompetencijos: komunikavimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą Filosofijos dalyku.
6. Pažinimo kompetencija. Įgyjamos filosofijos dalyko žinios, formuojami kritinio mąstymo, filosofinių problemų sprendimo įgūdžiai bei gebėjimas mokytis savarankiškai. Mokantis filosofijos dalyko stiprėja analizės ir interpretavimo įgūdžiai, formuojasi bazinis filosofinės tradicijos suvokimas, sužinoma apie filosofijos santykį su kitomis disciplinomis bei filosofijos pateikiamus klausimus ir galimus atsakymus.
7. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Mokydamiesi filosofijos mokiniai pagilina socialinius ir bendravimo įgūdžius, kuriuos naudoja bendruomeniniame gyvenime, tuo pačiu įgyja teorinį pagrindimą geresnių socialinių santykių palaikymui. Taip pat įgyja sveikos gyvensenos ir reflektuotos egzistencinės laikysenos esminius principus. Įgyjamos emocinės ir dvasinės savitvardos ir sąmoningo buvimo įgūdžiai reflektuojant savo gyvenimišką patirtį.
8. Kūrybiškumo kompetencija. Formuojasi filosofinio tyrimo įgūdžiai, filosofinių idėjų generavimas, kūrybinė prieiga prie teorinių bei praktinių problemų sprendimo bei filosofinis vertinimas ir refleksija. Filosofijos dalyko veiklose mokiniai ugdosi kūrybinį mąstymą, gebėjimą analizuojamą

fenomeną apžvelgti objektyviai, iš įvairių perspektyvų, išvelgti kitokius (neįprastus) problemų sprendimo būdus.

9. Pilietiškumo kompetencija. Ugdomasi pilietinė tapatybė ir savo turimų pilietinių galių filosofinis suvokimas, gebėjimas gyventi pilietinėje bendruomenėje gerbiant kitų žmonių teises ir laisves, filosofinis išprusimas brandina valstybingumo sampratą.

10. Kultūrinė kompetencija. Filosofijos dalykas per dalykinį turinį ir įvairialypį to turinio priėmimą (per meno kūrinių, politinės kultūros, mokslinės tradicijos analizę) visapusiškai augina kultūrinį išprusimą ir įvairialypės kultūrinės tradicijos ir jos raiškos suvokimą, sąmoningą kultūrinį buvimą pasaulyje.

11. Komunikavimo kompetencija. Filosofinis samprotavimas reikalauja atitinkamos komunikacinės raiškos tiek rašytinės, tiek virtualios, t.y. gebėjimo atitinkamą filosofinę žinią perduoti tiems, kurie ieško prasmingo gyvenimo. Komunikavimo kompetencija labai svarbi ugdantis sutarimo, diskutavimo gebėjimą.

12. Skaitmeninė kompetencija. Skaitmeninė kompetencija - tai mokinio gebėjimas kritiškai ir atsakingai naudotis skaitmeninėmis technologijomis jomis mokantis, dirbant ir dalyvaujant visuomenės gyvenime. Šis naudojimas atveria galimybę praktiškai patirti technologijų poveikį ir jį filosofškai reflektuoti.

IV SKYRIUS PASIEKIMŲ SRITYS IR PASIEKIMŲ RAIDA

13. Filosofinių klausimų specifikos suvokimas (A). Filosofinių klausimų specifika suvokiama per filosofijos kilmės analizę, filosofinio požiūrio specifikos interpretavimą bei filosofijos kaip gyvenimo būdo suvokimą. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

A1. Skirti ir aiškinti filosofinių klausimų, filosofinio požiūrio ypatybes kitų klausimų kontekste.

A2. Analizuoti ir kūrybiškai taikyti egzistenciniame kontekste filosofijos kilmės ir ištakos aspektus.

A3. Aiškinti ir analizuoti, kūrybiškai interpretuoti ir savo kasdienybėje taikyti filosofijos kaip gyvenimo būdo ir filosofijos kaip teorijos santykį.

A4. Skirti ir analizuoti filosofijos ir ideologijos santykį.

14. Tikrovės pažinimas (B). Filosofinis tikrovės pažinimas, analizuojant atitinkamas filosofines problemas, ieškant aktualių šios temos raiškos požymių asmens gyvenime. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

B1. Analizuoti filosofijos ir kitų mokslų santykio požymius, esmines problemas, mokslinį ir filosofinį tikrovės pažinimą.

B2. Filosofiskai aiškinti Platono olos alegoriją, I. Kanto transcendentalinės filosofijos esminius požymius.

B3. Interpretuoti daiktišką (statišką; lot. realitas) ir dinaminį (lot. actualitas) būties aspektus, kūrybiškai taikyti dinaminio tikrovės aspekto analizę egzistenciniame kontekste. “Į tą pačią upę du kartus neįžengsi” (Hērakleitas).

B4. Filosofiskai aiškinti, pateikti pavyzdžius, nurodant skirtumus tarp tiesos ir nuomonės.

15. Etinių sistemų ir klausimų hermeneutika (C). Etinių sistemų supratimas remiantis įvairių etinių teorijų analize, pagrindinių autorių ir jų kūrinių interpretacijomis, diskusijomis apie šiuolaikinės moralės problemas ir jų sprendimo būdus. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

C1. Aiškinti esminius etikos ir moralės požymius, pagrindines teorijas, autorius.

C2. Aiškinti laisvės problemą etikoje.

C3. Analizuoti, kūrybiškai interpretuoti ir taikyti kasdieniame gyvenime epikūrizmo, kinikų ir stoikų mąstymo esminius aspektus.

C4. Analizuoti deontologinės teorijos (I. Kanto moralės filosofija ir kategorinis imperatyvas) esminius bruožus, taikyti praktinėse situacijose.

16. Filosofijos istorijos raidos ir klausimų analizavimas (D). Filosofijos istorinės raidos ir pagrindinių klausimų analizavimas, skaitomi pagrindiniai autoriai, diskutuojama aktualiomis su Vakarų kultūros ir savimonės raida susijusiomis temomis. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

D1. Aiškinti pagrindinių filosofų ikisokratikų, klasikinio ir helenistinio laikotarpio mąstymo požymius, komentuoti kontekstą, analizuoti ir interpretuoti šios filosofijos kilmę, įtaką kultūrai ir švietimui.

D2. Analizuoti pagrindinius viduramžių filosofijos atstovus ir pagrindinius požymius, interpretuoti ir komentuoti šios filosofijos įtaką kultūrai.

D3. Analizuoti pagrindinius naujųjų laikų (racionalizmas, empirizmas, I.Kanto kritikos, idealizmas, materializmas) atstovus ir jų filosofijų požymius, aiškinti šių mąstymo paradigmu įtaką naujųjų laikų kultūrai, mokslui, švietimui ir savimonei.

D4. Analizuoti gyvenimo filosofijos, egzistencijos filosofijos, fenomenologijos, pagrindinius aspektus, komentuoti, kelti klausimus apie šių filosofijų įtaką XX amžiaus savivokai ir kultūrai.

17. Filosofinė žmogaus, istorijos, teisės ir meno analizė bei supratimas (E). Gilinamasi į esminius filosofinės antropologijos, istorijos filosofijos, teisės ir meno filosofijų klausimus, ieškoma šių temų sklaidos tiek praeities, tiek ir dabarties kultūroje, moksle, asmens ir visuomenės gyvenime. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

E1. Analizuoti filosofinės antropologijos esmę, pagrindines problemas, šios disciplinos santykį su empirine antropologija, komentuoti žmogaus, gamtos ir kultūros santykį, kūno ir sielos filosofinę sampratą, gyvenimo prasmės ir tikslo klausimą.

E2. Aiškinti istorijos filosofijos mėginimus atskleisti ir paaiškinti istorijos esmę, prasmę ir vyksmą, suvokti žmogaus istoriškumą.

E3. Reflektuoti teisės pagrindimo klausimą, aiškinti teisingumo, nusikaltimo ir bausmės, bei socialinių utopijų esmę, pobūdį ir reikšmę.

E4. Analizuoti grožio temą, šiuolaikinio meno filosofiją, ir grožio raiškos formas menuose bei gamtoje, taip pat grožio poveikį žmogui.

18. Filosofinė religijos, valstybės ir medijų analizė bei supratimas (F). Gilinamasi į religijos filosofijos esminius klausimus, liečiančius gyvenimo prasmės, mirties aspektus; gilinamasi ir analizuojama meno filosofija, ypatingai reflektuojant šiuolaikinio meno specifiką; kritiškai gilinamasi į medijų filosofijos pagrindinius klausimus, jų sklaidą kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai:

F1. Aiškinti religijos fenomeno esmę, analizuoti ir kritiškai vertinti religijos vaidmenį žmogaus ir visuomenės gyvenime.

F2. Interpretuoti gyvenimo prasmės ir mirties klausimus.

F3. Aiškinti valstybės kilmės teorijas, valstybės ir visuomenės santykį, laisvės, teisingumo ir teisės klausimus.

F4. Analizuoti skirtingų medijų (sąlytinio žodžio, rašto, vaizdo) įtaką filosofijos tradicijai ir minčiai, analizuoti esminius principus.

19. Pasiekimų raida nėra pateikiama, nes filosofijos kaip atskiro dalyko mokomasi tik III ir IV gimnazijos klasėse.

V SKYRIUS MOKYMO(SI) TURINYS

20. Mokymo(si) turinys. III gimnazijos klasė:

20.1. Filosofijos ištakos ir kilmė:

20.1.1. Filosofijos ištakos (termino išaiškinimas; prieiga prie filosofijos; filosofijos ištakos; pamatiniai I.Kanto klausimai). Susipažįstama ir gilinamasi į tokius klausimus, kaip:

- filosofijos kilmė ir jos ištakos,
- filosofijos skirtumai nuo kitų disciplinų,
- filosofijos paskirtis,
- *filosofijos* sąvokos reikšmė,
- filosofijos pamatiniai klausimai.

20.1.2. Filosofija ir egzistencija. Kodėl žmogus kelia filosofinius klausimus?

20.1.3. Filosofija ir ideologija. Susipažįstama ir gilinamasi į filosofijos santykį su ideologija. Keliamas klausimas - kuo filosofija skiriasi nuo ideologijos? Ar filosofija padeda ugdytis kritinį mąstymą?

20.1.4. Filosofija kaip gyvenimo būdas ir filosofija kaip teorija.

20.2. Pažinimo problema:

20.2.1. Filosofijos ir kitų mokslų santykis (Ar filosofija yra mokslas?) Susipažįstama, gilinamasi ir kritiškai reflektuojamas filosofijos ir kitų mokslų santykis. Keliami tokie klausimai: ar filosofija yra mokslas? Kokia yra mokslų ir kokia filosofijos paskirtis? Filosofijos, kaip mokslų motinos, samprata.

20.2.2. Platono ola ir I. Kanto transcendentalinė filosofija. Keliami klausimai apie žmogaus pažinimo galimybes bei pažinimo svarbą egzistencijoje.

20.2.3. Statiška ir dinamiška tikrovė.

20.2.4. Nuomonės ir tiesa.

20.3. Etinės sistemos, kategorinis imperatyvas:

20.3.1. Etika ir moralė. Moralinės normos ir jų pagrindimas. Analizuojami filosofiniai klausimai apie laisvę ir moralines normas.

20.3.2. Laisvės ir atsakomybės problema. "Mylėk ir daryk ką nori" (Augustinas), "Esu pasmerktas laisvei" (J.-P.Sarte).

20.3.3. Etinės sistemos. Aristotelio "Nikomacho etika", epikūrininkai; kinikai; stoikai. Keliant pagrindinių etinių sistemų klausimus siekiama suprasti tokių sistemų tinkamumą šiuolaikinėje visuomenėje ir asmens gyvenime.

20.3.4. I. Kanto moralės filosofija. Kanto kategorinis imperatyvas. Analizuojami Kanto moralės filosofijos klausimai.

21. Mokymo(si) turinys. IV gimnazijos klasė:

21.1. Filosofijos istorijos raidos ir klausimų analizavimas:

21.1.1. Ikisokratikų filosofijos, klasikinio ir helenistinio laikotarpio mąstymo hermeneutika.

21.1.2. Viduramžių filosofijos analizė ir interpretacija.

21.1.3. Naujųjų laikų (racionalizmas, empirizmas, I.Kanto kritikos, idealizmas, materializmas) filosofijos interpretacija.

21.1.4. Gyvenimo filosofijos, egzistencializmo ir fenomenologijos hermeneutika ir praktika.

21.2. Filosofinė žmogaus, istorijos, teisės ir meno analizė bei supratimas:

21.2.1. Filosofinė antropologija. Žmogus, gamta ir kultūra. Kūnas ir siela. Gyvenimo prasmė ir savirealizacija (religijos atsakymas, prasmė ir tikslas, mirtis). Gilinamasi į esminius filosofinės antropologijos gyvenimo prasmės ir savirealizacijos klausimus.

21.2.2. Žmogus istorijoje. Diskutuojama ir keliami esminiai istorijos filosofijos klausimai.

21.2.3. Teisė ir teisingumas. Nusikaltimas ir bausmė. Socialinės utopijos. Diskutuoja ir analizuoja esminius teisės, teisingumo filosofinio pagrindimo klausimais.

21.2.4. Estetika. Meno ištakos ir kilmė. Menas ir tiesa. Meno funkcija. Šiuolaikinio meno filosofija. Aiškinasi ir gilinaisi į pagrindinius meno ištakos filosofinius klausimus, analizuoja, fenomenologiškai patiria šiuolaikinio meno kūrinis.

21.3. Filosofinė religijos, valstybės ir medijų analizė bei supratimas:

21.3.1. Religijos filosofija. Filosofijos ir religijos santykis (Žinojimo ir tikėjimo santykis); Religijos kritika. Kitiškai vertina ir gilinaisi į religijos ir filosofijos santykį, klasikines ir šiuolaikines religijos filosofijos temas.

21.3.2. Gyvenimo prasmės ir mirties klausimų kėlimas.

21.3.3. Politinė filosofija. Pagrindinės valstybės kilmės teorijos, esminiai klausimai apie valstybę, vyriausybę, politiką, laisvę, teisingumą, nuosavybę, teises, valdžios vykdomą teisės įgyvendinimą. Gilinaisi ir aiškinasi į esmines politinės filosofijos problemas, kelia klausimus apie valstybės kilmę, jos valdymą, politiką.

21.3.4. Medijų filosofija. Rašto, spaudos, ir skaitmeninių technologijų filosofinė analizė. Analizuoja pagrindinius medijų filosofijos klausimus, gilinaisi į konkrečių technologijų įtaką savimonei, kultūrai ir mąstymui.

VI SKYRIUS PASIEKIMŲ VERTINIMAS

22. Vertinimas yra esminė mokymosi proceso dalis. Mokinių filosofijos mokymosi rezultatų vertinimas suvokiamas kaip pagalba mokiniui tobulėti, tapti savarankiškam, atsakingam už mokymosi rezultatus, ugdyti jo pasitikėjimą savo jėgomis, gebėjimą įsivertinti savo veiklą, pasirinkti tinkamiausius veiklos būdus, spręsti mokymosi procese iškilusias problemas, reflektuoti mokymosi rezultatus.

Mokinių filosofijos pasiekimai vertinami šešiose pasiekimų srityse:

Filosofinių klausimų specifikos suvokimas (A),

Tikrovės pažinimas (B),

Etinių sistemų ir klausimų hermeneutika (C),

Filosofijos istorijos raidos ir klausimų analizavimas (D),

Filosofinė žmogaus, istorijos, teisės ir meno analizė bei supratimas (E),

Filosofinė religijos, valstybės ir medijų analizė bei supratimas (F).

Filosofija yra visuomeninio ugdymo mokslų srities dalykas, galutinis pasiekimų vertinimas - brandos egzaminas, taip pat, privalomas ir tarpinis atsiskaitymas baigiant III gimnazinę klasę. III ar IV gimnazijos klasėje mokiniai gali pasirinkti rengti brandos darbą. Filosofijos dalyko mokymosi pasiekimai vertinami pažymiais. Pradedant mokytis filosofijos dalyko, svarbu įvardinti aiškius vertinimo kriterijus, jie turi būti žinomi ir mokiniams, ir jų tėvams (globėjams), vertinimo kriterijai turi būti pristatomi (pakartojami) ir mokymosi proceso metu. Mokinių vertinimas turi būti suvokiamas kaip pagalba mokiniui sėkmingai mokytis, tobulėti, bręsti. Vertinimas yra nuolatinis mokinio mokymosi patirties – pasiekimų, daromos pažangos – stebėjimo, kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas. Remiantis vertinimo rezultatais numatoma mokymosi perspektyva, individualizuojamas ugdymo procesas. Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojama ne klaidos ar nesėkmės, o tai, kokią pažangą padarė mokinys. Būtina gerbti mokinio pasaulėžiūrinį apsisprendimą, nuomonių įvairovę, tai negali būti sudedamoji vertinimo dalis.

Pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: I – slenkstinis, II – patenkinamas, III – pagrindinis, IV – aukštesnysis. Jie skatins mokinius siekti aukštesnių pasiekimų, padės į(si)vertinti jų mokymosi pasiekimus ir daromą pažangą, ypač baigus tam tikrą etapą, pamokų ciklą, ir pan. Pamokoje ar kitoje kasdieninėje ugdymojoje veikloje mokinių pasiekimai vertinami stebint atliktų užduočių ar kitos ugdomosios veiklos rezultatų atitikimą nustatytiems kriterijams.

23. Pasiekimų vertinimas viduriniame ugdyme.

Pasiekimų lygiai siejami su mokinio pasiekimų įvertinimu pažymiais: slenkstinis lygis (I) – 4, patenkinamas lygis (II) – 5-6, pagrindinis lygis (III) – 7-8, aukštesnysis lygis (IV) – 9-10.

24. Aprašant pasiekimų lygių požymius naudojamos šios mokinių gebėjimų augimą rodančios skalės ir sąvokos:

24.1. savarankiškumo:

24.1.1. padedamas – užduotis atlieka atsakydamas į nukreipiamuosius klausimus, naudodamasis papildomai pateikta medžiaga, mokymosi procesą moderuoja ir jame dalyvauja mokytojas;

24.1.2. vadovaudamasis pateiktais kriterijais;

24.1.3. konsultuodamasis – mokinys užduotis atlieka pasitardamas su mokytoju, tikslingai klausdamas ar prašydamas patarimų;

24.1.4. savarankiškai – užduotį atlieka be pagalbos.

24.2. sudėtingumo:

24.2.1. mokinys temos analizę/diskusiją pradeda nuo juslinių, išorinių dalykų stebėjimo, konkretaus objekto, jo požymių apibrėžimo (tai atitinka slenkstinį ir patenkinamą lygius);

24.2.2. mokinys temos analizėje naudoja savirefleksiją, savo mintis, vertinimus įkomponuoja į temos kontekstą bei kasdienybės įvykius, kritiškai vertina (tai atitinka pagrindinį pasiekimo lygį);

24.2.3. mokinys temos analizėje savirefleksiją ir jos rezultatus perkelia į įvairius kontekstus, kritiškai vertina, išauga abstrakcijos lygmuo (tai atitinka aukštesnį pasiekimo lygį).

24.3. konteksto:

24.3.1. mokinys analizuoja pakankamai siaurą teminį kontekstą (slenkstinis lygis);

24.3.2. mokinys išlieka tik temos kontekste, tačiau įtraukia savirefleksiją (patenkinamas lygis);

24.3.3. mokinys išplečia kontekstą į kitas sritis (literatūra, kinas, kasdienybės įvykiai), savirefleksiją įkomponuoja į minėtus kontekstus (pagrindinis lygis);

24.3.4. mokinys mokymosi procese analizuoja dar daugiau skirtingų kontekstų (literatūra, kinas, istorija, psichologija, kasdienybės įvykiai ir pan.), savirefleksiją įkomponuoja į minėtus kontekstus, stipriai išauga abstrakcijos lygmuo (aukštesnysis lygis).

25. Išorinis vertinimas viduriniame ugdyme.

25.1. Filosofijos egzamino įvertinimas skirtas mokinio mokymosi pasiekimams, įgytiems mokantis pagal vidurinio ugdymo programą, ir pasirengimui tolesnėms studijoms (stojimui į universitetus) įvertinti. Egzamino metu įvairiomis užduotimis tikrinamos mokinio žinios ir supratimas, žinių taikymo bei aukštesnieji mąstymo gebėjimai. Egzaminą sudaro dvi dalys: testas III gimnazijos klasėje ir praktinės užduotys IV gimnazijos klasėje.

25.2. Išorinio vertinimo užduočių pobūdis.

25.2.1. III gimnazijos klasėje egzamino užduotis pateikiama kaip atskiras vientisas klausimų rinkinys – testas. Atsakymai pateikiami atsakymų lape. Klausimų rinkinį sudaro dvi dalys, kuriose pateikiami klausimai ir užduotys reikalaujantys žinių taikymo, analizavimo ir vertinimo gebėjimų. Pirmojoje dalyje pateikiami klausimai su pasirenkamaisiais atsakymais, reikalaujantys žinių ir supratimo bei jų taikymo įgūdžių, antrojoje dalyje – struktūriniai klausimai, reikalaujantys žinių taikymo, analizavimo, vertinimo gebėjimų ir praktinių įgūdžių. Už kiekvieną teisingai atsakytą klausimą su pasirenkamaisiais atsakymais mokinys gauna 1 tašką.

25.2.2. IV gimnazijos klasėje egzamino užduotis sudaro dvi dalys. I dalis sudaro uždaro tipo klausimai pagal pateiktus filosofijos šaltinius (rašytiniai tekstai ar jų ištraukos). Uždaro tipo klausimai su pasiūlytais atsakymo variantais, iš kurių teisingas tik vienas. Kiek taškų yra skiriama už kiekvieną teisingą atsakymą nurodoma prie kiekvieno klausimo. II dalis yra filosofinio esė kūrimas (rašto darbas). Pagal pateiktus filosofinius šaltinius (4-5) sukuria filosofinį esė (apimtis 500-600 žodžių).

25.3. Tarpinio patikrinimo struktūra. III gimnazijos klasė.

Mokymosi turinio sritys	Pasiekimų sritys

	A. Filosofinių klausimų specifikos suvokimas	B. Tikrovės pažinimas	C. Etinių sistemų ir klausimų hermeneutika	D. Filosofijos istorijos raidos ir klausimų analizavimas	E. Filosofinė žmogaus, istorijos, teisės ir meno analizė bei supratimas	F. Filosofinė religijos, valstybės ir medijų analizė bei supratimas	Užduoties taškai
Įvadas į filosofiją. Filosofijos ištakos							9-10
Filosofija ir kiti kultūros fenomenai (ideologija)							13-14
Filosofijos ir kitų mokslų santykis (Ar filosofija yra mokslas?)							9
Etinės sistemos (eudamonizmas; hedonizmas; epikūrininkai; kinikai; stoikai); I.Kanto moralės filosofija.							8
Iš viso	20	15	8	8	8	4	40

Taškų skaičiaus pokytis pasiekimų sričiai ir mokymosi turinio sričiai užduotyje neturi viršyti 2 taškų.

25.4. Egzamino struktūra.

Mokymosi turinio sritys	Pasiekimų sritys						Užduoties taškai
	A. Filosofinių klausimų suvokimas	B. Tikrovės ir tiesos pažinimas	C. Etinių sistemų ir klausimų hermeneutika	D. Filosofijos raidos ir klausimų analizavimas	E. Filosofinė žmogaus, istorijos, teisės ir meno analizė bei supratimas	F. Filosofinė religijos, gamtos, valstybės ir medijų analizė bei supratimas	
Deontologinė teorija (Kanto moralės filosofija). Kanto kategorinis imperatyvas; Laisvė ir atsakomybė							29-30
Antikos filosofija. Graikų filosofijos sužydėjimas (sofistai, Protagoras, Gorgijas, Sokratas, Platonas, Aristotelis)							7-8

XX amžiaus filosofija. Egzistencijos filosofija (S.Kierkegardas, K.Jaspersas, M. Heideggeris, J.-P. Sartre)							8-9
Filosofinė antropologija. Žmogus, gamta ir kultūra; Kūnas ir siela. Gyvenimo prasmė ir savirealizacija (religijos atsakymas, prasmė ir tikslas, mirtis)							6-7
Politinė filosofija. Pagrindinės valstybės kilmės teorijos, esminiai klausimai apie valstybę, vyriausybę, politiką, laisvę, teisingumą, nuosavybę, teises, valdžios vykdomą teisės įgyvendinimą.							8-9
Iš viso	4	12	13	13	13	5	60

Taškų skaičiaus pokytis pasiekimų sričiai ir mokymosi turinio sričiai užduotyje neturi viršyti 3 taškų.

25.5. Užduoties struktūra.

Užduoties struktūra	Apibūdinimas
I dalis	
Uždaro tipo klausimai	Uždaro tipo klausimai: Uždaro tipo klausimai pagal pateiktus filosofijos šaltinius (rašytiniai tekstai ar jų ištraukos). Uždaro tipo klausimai su pasiūlytais atsakymo variantais, iš kurių teisingas tik vienas. Kiek taškų yra skiriama už kiekvieną teisingą atsakymą nurodoma prie kiekvieno klausimo.
Taškų	30
II dalis	
Filosofinio esė kūrimas (rašto darbas)	Filosofinio esė kūrimas (rašto darbas). Pagal pateiktus filosofinius šaltinius (4-5) sukuria filosofinį esė (apimtis 500-600 žodžių).
Taškų	30
Iš viso taškų	60
Trukmė	3 val.
Priedai	

VII SKYRIUS
MOKINIŲ PASIEKIMŲ LYGIŲ POŽYMAI PAGAL PASIEKIMŲ SRITIS

26. Pasiekimų lygių požymiai. III-IV gimnazijos klasėse:

Pasiekimų lygiai			
Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)
1. Pasiekimų sritis: Filosofinių klausimų specifikos suvokimas (A).			
Naudodamasis mokytojo pateiktai šaltiniais atpažįsta pagrindines filosofinius klausimus, filosofines sąvokas, problemas, filosofijos kilmės ir ištakos aspektus. (A1.1.)	Apibūdina svarbesnius filosofus ir jų iškeltas problemas, svarbesnių filosofinių idėjų chronologiją, tinkamai vartoja filosofines sąvokas. (A1.2.)	Skiria ir aiškina filosofinių klausimų, filosofinio požiūrio ypatybes kitų klausimų kontekste, pateikia 3-5 filosofinių klausimų pavyzdžius. (A1.3.)	Reflektuoja ir kritiškai vertina įvairias filosofijos problemas, pateikia 3-5 filosofinių problemų pavyzdžius. (A1.4.)
Naudodamasis mokytojo pateiktai šaltiniais atpažįsta filosofinių klausimų sklaidą egzistencijoje, įvardija būdingus raiškos požymius. (A2.1.)	Apibūdina filosofinių klausimų sklaidą egzistencijoje, įvardija būdingus raiškos požymius, juos komentuoja. (A2.2.)	Analizuoja filosofinių klausimų sklaidą egzistencijoje, įvardija būdingus raiškos požymius, siūlo sprendimus filosofinėms problemoms. (A2.3.)	Kritiškai vertina ir išplečia kontekstą, aiškinamas ir vertindamas pasitelkia tiek įvykius, tiek teoriją, ar kino filmuose (ar kituose laisvai pasirenkamuose kontekstuose) keliamas filosofines problemas (3-4 pavyzdžiai). (A2.4.)
Atpažįsta galimas filosofijos kaip gyvenimo būdo pritaikymo galimybes. (A3.1.)	Apibūdina filosofijos kaip gyvenimo būdo taikymo galimybes kasdienybėje, įvardija kuo ji skiriasi nuo teorinės filosofijos (įvardija bent 3 skirtumus). (A3.2.)	Analizuoja ir aiškina, kūrybiškai interpretuoja ir savo kasdienybėje taiko filosofijos kaip gyvenimo būdo ir filosofijos kaip teorijos santykį. Pateikia 2-3 pavyzdžius. (A3.3.)	Kritiškai vertina ir analizuoja pagrindinius filosofijos kaip gyvenimo būdo požymius, remiasi filosofijos teorijomis. (A3.4.)

Atpažįsta pagrindinius skirtumus tarp filosofijos ir ideologijos. (A4.1.)	Apibūdina pagrindines skirtumus tarp filosofijos ir ideologijos. (A4.2.)	Skiria ir analizuoja filosofijos ir ideologijos santykius, pateikia 1-2 pavyzdžius, juos komentuoja. (A4.3.)	Kritiškai vertina filosofijos ir ideologijos santykius, pateikia 1-2 pavyzdžius, juos komentuoja ir interpretuoja platesniame kontekste. (A4.4.)
2. Pasiekimų sritis: Tikrovės pažinimas (B).			
Atpažįsta filosofijos ir kitų mokslų santykio požymius, pagrindines tokio santykio problemas. (B1.1.)	Apibūdina filosofijos ir kitų mokslų santykio požymius, pagrindines tokio santykio problemas, naudodamasis vadovėliu ar žinynu komentuoja pavyzdžius (1-2 pavyzdžiai). (B1.2.)	Analizuoja ir palygina filosofijos ir kitų mokslų santykio požymius, esmines problemas; komentuoja mokslinį ir filosofinį pažinimą. Problemą pateikia rašytine, sakytine kalba, naudojami vizualine medžiaga ir IT. (B1.3.)	Analizuoja ir kritiškai vertina mokslinį ir filosofinį pažinimą. Problemą artikuliuoja rašytine, sakytine kalba, naudojami vizualine medžiaga ir IT, savarankiškai pasirenka literatūrą. Argumentuoja remdamasis teorijomis ir autoriais. (B1.4.)
Atpažįsta ir naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais geba filosofiskai paaiškinti Platono olos alegoriją. Atpažįsta I. Kanto transcendentalinės filosofijos esminius požymius. (B2.1.)	Apibūdina Platono olos, I. Kanto transcendentalinės filosofijos esminius požymius, juos filosofiskai komentuoja, pateikia pavyzdžių (1-2 pavyzdžiai). (B2.2.)	Analizuoja ir filosofiskai paaiškina Platono olos alegoriją. Filosofiskai komentuoja ir palygina, perteikia sklandžia rašytine bei sakytine kalba. (B2.3.)	Kritiškai vertina, išplečia kontekstą, naudojami papildoma literatūra. (B2.4.)
Atpažįsta statiško ir dinaminio tikrovės interpretavimo aspektus mokytojo nurodytoje medžiagoje. (B3.1.)	Pateikia esminių požymių pavyzdžių ir juos komentuoja. (B3.2.)	Interpretuoja daiktišką ir dinaminį būties aspektus, kūrybiškai taiko dinaminio tikrovės aspekto analizę egzistenciniame lygmenyje. (B3.3.)	Pritaiko įvairiuose kontekstuose, kritiškai vertina, palygina, naudojami papildoma literatūra. (B3.4.)
Atpažįsta pagrindinius skirtumus tarp tiesos ir nuomonės mokytojo nurodytoje medžiagoje. (B4.1.)	Apibūdina galimus esminius požymius, pateikia 2-3 pavyzdžius ir naudodamasis	Savais žodžiais paaiškina skirtumus tarp tiesos ir	Kritiškai vertina, palygina, išplečia kontekstą, naudojami papildoma literatūra. (B4.4.)

	vadovėliu, žinynu ar kita mokomąja medžiaga juos paaiškina. (B4.2.)	nuomonės, diskusijoje pateikia 3-5 argumentus. (B4.3.)	
3. Pasiekimų sritis: Etinių sistemų ir klausimų hermeneutika (C).			
Atpažįsta etikos moralės klausimus ar etines situacijas bei dilemas kasdienybėje. (C1.1.)	Apibūdina kas yra “etika” ir “moralė”, naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais komentuoja pagrindines teorijas, apie šį santykį, įvardija autorius; naudodamasis vadovėliu ar žinynu filosofškai paaiškina. (C1.2.)	Aiškina esminius etikos ir moralės požymius, pagrindines teorijas, autorius. (C1.3.)	Kritiškai vertina, analizuoja minėto santykio problemas, išvardina pagrindines teorijas, autorius, kontekstą, naudojasi papildoma literatūra. (C1.4.)
Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais paaiškina laisvės problemą. (C2.1.)	Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais aiškina laisvės problemą, iškelia 1-2 klausimus. (C2.2.)	Aiškina laisvės problemą etikoje, pateikia bent 3 pavyzdžius. (C2.3.)	Kritiškai vertina, kūrybiškai įkomponuoja laisvės temą ir su ja susijusius klausimus į kitus kontekstus, naudojasi papildoma literatūra. (C2.4.)
Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais atpažįsta esminius epikūrizmo, kinikų ir stoikų mąstymo esminius aspektus. (C3.1.)	Išvardina esminius epikūrizmo, kinikų ir stoikų mąstymo esminius aspektus, pasiūlo jų pritaikymo galimybes kasdieniame gyvenime. (C3.2.)	Analizuoja, kūrybiškai interpretuoja ir taiko kasdieniame gyvenime epikūrizmo, kinikų ir stoikų mąstymo esminius aspektus, reflektuoja kaip sekėsi tai daryti (pateikia 2-3 pavyzdžius). (C3.3.)	Komentuoja esminius bruožus, kritiškai vertina, kūrybiškai taiko kituose kontekstuose; naudojasi papildoma literatūra. (C3.4.)
Atpažįsta deontologinės etikos esminius bruožus, pagrindinius klausimus mokytojo nurodytoje medžiagoje. (C4.1.)	Apibūdina deontologinės etikos esminius bruožus, naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais paaiškina esmines problemas ir temas, pagrindinius autorius. (C4.2.)	Analizuoja deontologinės teorijos (I. Kanto moralės filosofija) esminius bruožus, taiko praktinėse situacijose. (C4.3.)	Kritiškai vertina esmines problemas ir temas, pagrindinius autorius; naudojasi papildoma literatūra, savarankiškai parenka pavyzdžius. (C4.4.)
4. Pasiekimų sritis: Filosofijos istorijos raidos ir klausimų analizavimas (D).			
Atpažįsta pagrindinius filosofus ikisokratikus ir jų mąstymo požymius. (D1.1.)	Apibūdina pagrindinius filosofus ikisokratikus ir jų mąstymo požymius, naudodamasis mokytojo pateiktais	Komentuoja kontekstą, aiškina šios filosofijos kilmę, įtaką pasaulio kultūrai ir švietimui,	Aiškindamas šios filosofijos įtaką pasaulio kultūrai, naudojasi papildoma literatūra. (D1.4.)

	šaltiniais aiškina šios filosofijos kilmę, įtaką pasaulio kultūrai ir švietimui, pasiūlo pavyzdžius ir juos paaiškina. (D1.2.)	pateikia pavyzdžių (2-3 pavyzdžiai). (D1.3.)	
Atpažįsta pagrindinius viduramžių filosofijos (patristikos, scholastikos, universalijų ginčo) atstovus ir pagrindinius požymius. (D2.1.)	Apibūdina pagrindinius viduramžių filosofijos (patristikos, scholastikos, universalijų ginčo) atstovus ir pagrindinius požymius, naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais paaiškina atitinkamą filosofinį tekstą. (D2.2.)	Interpretuoja atitinkamą tekstą, komentuoja šios filosofijos įtaką kultūrai. (D2.3.)	Kritiškai vertina, siūlo pavyzdžius ir juos aiškina, naudojami papildoma literatūra. (D2.4.)
Atpažįsta pagrindinius naujųjų laikų (racionalizmo, empirizmo, I.Kanto kritikų, idealizmo, materializmo) pagrindinius atstovus ir jų filosofijų požymius. (D3.1.)	Apibūdina pagrindinius naujųjų laikų (racionalizmo, empirizmo, I.Kanto kritikų, idealizmo, materializmo) pagrindinius atstovus ir jų filosofijų požymius, naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais aiškina šių mąstymo paradigmu įtaką naujųjų laikų kultūrai, mokslui, švietimui. (D3.2.)	Analizuoja pagrindinius Naujųjų laikų atstovus ir jų filosofijų požymius. (D3.3.)	Kritiškai vertina informaciją, gilindamasis į temą naudojami papildoma literatūra. (D3.4.)
Atpažįsta gyvenimo filosofijos, egzistencializmo filosofijos fenomenologijos pagrindinius aspektus mokytojo nurodytoje medžiagoje. (D4.1.)	Apibūdina gyvenimo filosofijos, egzistencializmo filosofijos fenomenologijos pagrindinius aspektus. (D4.2.)	Analizuoja gyvenimo filosofijos, egzistencializmo filosofijos, fenomenologijos pagrindinius aspektus, juos komentuoja, pateikia bent 3 pavyzdžius apie kiekvieną iš šių filosofijų. (D4.3.)	Komentuoja, kritiškai vertina, naudojami papildoma literatūra. (D4.4.)
5. Pasiekimų sritis: Filosofinė žmogaus, istorijos, teisės ir meno analizė bei supratimas E.			

Atpažįsta filosofinės antropologijos pagrindines problemas; įvardija žmogaus, gamtos ir kultūros santykio, kūno ir sielos filosofinius klausimus; atpažįsta religijos atsakymą į gyvenimo prasmės ir tikslo klausimą; apibūdina mirties temos esmę. (E1.1.)	Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais apibūdina filosofinės antropologijos esmę, pagrindines problemas; aiškina šios disciplinos santykį su empirine antropologija, žmogaus, gamtos ir kultūros santykį, kūno ir sielos filosofinę sampratą, religijos pateiktą atsakymą į gyvenimo prasmės bei tikslo klausimą; filosofiskai ir egzistenciškai apibūdina mirties temą. (E1.2.)	Šių temų turinį analizuoja, komentuoja, filosofiskai ir egzistenciškai interpretuoja, perduoda turinį raiškia filosofine kalba. (E1.3.)	Analizuodamas šias temas apjungia įvairius kontekstus, naudojami papildoma literatūra. (E1.4.)
Atpažįsta istorijos filosofijos mėginimus atskleisti ir paaiškinti istorijos esmę, prasmę ir vyksmą, suvokti žmogaus istoriškumą. Atpažįsta idealistinės istorijos filosofijos (Augustinas, Kantas, Hegelis), marksistinės istorijos filosofijos ir XX amžiaus istorijos filosofijos esminius bruožus ir keliamus klausimus. (E2.1.)	Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais nusako idealistinės istorijos filosofijos (Augustinas, Kantas, Hegelis), marksistinės istorijos filosofijos ir XX amžiaus istorijos filosofijos esminius bruožus ir keliamus klausimus. (E2.2.)	Aiškina istorijos filosofijos mėginimus atskleisti ir paaiškinti istorijos esmę, prasmę ir vyksmą, suvokti žmogaus istoriškumą. Nusako idealistinės istorijos filosofijos (Augustinas, Kantas, Hegelis), marksistinės istorijos filosofijos ir XX amžiaus istorijos filosofijos esminius bruožus ir keliamus klausimus ir juos pakomentuoja, siūlo savo pavyzdžius (1-2 pavyzdžiai). (E2.3.)	Kritiškai ir kontekstualiai vertina istorijos filosofijos klausimus; naudojami papildoma literatūra. (E2.4.)
Atpažįsta teisės pagrindimo klausimą (pvz., pozityvios, arba prigimtinės teisės kilmės, idėja), teisingumo, nusikaltimo ir bausmės, bei socialinių utopijų teminius klausimus ar teiginius. (E3.1.)	Analizuoja teisės pagrindimo klausimą, naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais, pateikia pavyzdžių (1-2 pavyzdžiai). (E3.2.)	Reflektuoja teisės pagrindimo klausimą (pvz., pozityvios, arba prigimtinės teisės kilmės, idėja); aiškina teisingumo, nusikaltimo ir bausmės, bei socialinių utopijų esmę, pobūdį ir reikšmę. (E3.3.)	Kritiškai ir kontekstualiai interpretuoja, naudojami papildoma literatūra. (E3.4.)

Atpažįsta bendrą grožio paskirties temą ir jo raiškos formas menuose bei gamtoje, taip pat grožio poveikį. Atpažįsta meno ir tiesos santykio, meno funkcijos ir šiuolaikinio meno filosofijos temas, klausimus ar teiginius. (E4.1.)	Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais apibūdina meno ir tiesos santykį, meno funkciją; nusako šiuolaikinio meno esminius klausimus. (E4.2.)	Analizuoja bendrą grožio paskirties temą ir jo raiškos formas menuose bei gamtoje, taip pat grožio poveikį. Nusako meno ir tiesos santykį, meno funkciją; analizuoja šiuolaikinio meno filosofiją, geba pristatyti plačią pavyzdžių skalę (3-5 pavyzdžius); artikuliuoja mintį aiškia filosofine kalba. (E4.3.)	Analizuodamas šią temą ir diskutuodamas apie grožį, išplečia kontekstą, naudojami papildoma literatūra. (E4.4.)
6. Pasiekimų sritis: Filosofinė religijos, valstybės ir medijų analizė bei supratimas (F).			

Atpažįsta religijos fenomeno esmę, religijos vaidmens žmogaus ir visuomenės gyvenime klausimus ar teiginius, religijos ir filosofijos (tikėjimo ir žinojimo santykis) santykio temas; atpažįsta Dievo buvimo įrodymų temas. (F1.1.)	Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais aiškina religijos fenomeno esmę, religijos vaidmenį žmogaus ir visuomenės gyvenime; aiškina religijos ir filosofijos (tikėjimo ir žinojimo santykis) santykį; išvardija Dievo buvimo įrodymų kritiką ir istoriją (Dievo pasiekiamumo problema). (F1.2.)	Aiškina religijos fenomeno esmę; analizuoja ir kritiškai vertina religijos vaidmenį žmogaus ir visuomenės gyvenime; paaiškina religijos ir filosofijos (tikėjimo ir žinojimo santykis) santykį; išvardija Dievo buvimo įrodymų kritiką ir istoriją (Dievo pasiekiamumo problema), komentuoja. (F1.3.)	Aiškina religijos fenomeno esmę; analizuoja ir kritiškai vertina religijos vaidmenį žmogaus ir visuomenės gyvenime; analizuoja religijos ir filosofijos (tikėjimo ir žinojimo santykis) santykį; išvardina Dievo buvimo įrodymų kritiką ir istoriją (Dievo pasiekiamumo problema), analizuodamas demonstruoja konteksto išmanymą, siūlo ir komentuoja pavyzdžius (pateikia 2-3 pavyzdžius). (F1.4.)
Atpažįsta filosofinius gyvenimo prasmės ir mirties temas aspektus mokytojo nurodytoje medžiagoje. (F2.1.)	Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais paaiškina esminius gyvenimo prasmės ir mirties klausimus. (F2.2.)	Interpretuoja gyvenimo prasmės ir mirties klausimus, pateikia pavyzdžių (3-4 pavyzdžiai) ir juos komentuoja. (F2.3.)	Interpretuoja, filosofiškai analizuoja gyvenimo prasmės ir mirties klausimus, pateikia pavyzdžius, juos komentuoja, kritiškai vertina, naudojami papildoma literatūra. (F2.4.)

Atpažįsta valstybės kilmės teorijas, valstybės ir visuomenės santykį, esminius klausimus apie valstybę, vyriausybę, politiką, laisvę, teisingumą, nuosavybę, teises, valdžios vykdomą teisės įgyvendinimo politiką. (F3.1.)	Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais apibūdina ir trumpai paaškina valstybės kilmės teorijas, valstybės ir visuomenės santykį, esminius klausimus apie valstybę, vyriausybę, politiką, laisvę, teisingumą, nuosavybę, teises, valdžios vykdomą teisės įgyvendinimo politiką. (F3.2.)	Aiškina valstybės kilmės teorijas, valstybės ir visuomenės santykį, esminius klausimus apie valstybę, vyriausybę, politiką, laisvę, teisingumą, nuosavybę, teises, valdžios vykdomą teisės įgyvendinimo politiką, pateikia pavyzdžių. (F3.3.)	Aiškina ir kritiškai vertina valstybės kilmės teorijas, valstybės ir visuomenės santykį, kritiškai vertina esminius klausimus apie valstybę, vyriausybę, politiką, laisvę, teisingumą, nuosavybę, teises, valdžios vykdomą teisės įgyvendinimo politiką, pateikia pavyzdžių, naudojasi papildoma literatūra. (F3.4.)
Atpažįsta skirtingų medijų (sakinio žodžio, rašto, vaizdo) esminius principus ir įtaką filosofijos tradicijai ir minčiai mokytojo pateiktoje medžiagoje. (F4.1.)	Naudodamasis mokytojo pateiktais šaltiniais apibūdina skirtingų medijų (sakinio žodžio, rašto, vaizdo) įtaką filosofijos tradicijai ir minčiai, trumpai paaškina esminius principus. (F4.2.)	Aiškina skirtingų medijų (sakinio žodžio, rašto, vaizdo) įtaką filosofijos tradicijai ir minčiai, analizuoja esminius principus ir juos pritaiko. (F4.3.)	Kritiškai vertina skirtingų medijų (sakinio žodžio, rašto, vaizdo) įtaką filosofijos tradicijai ir minčiai, aiškina esminius principus ir juos pritaiko, komentuoja, perkelia į kitus kontekstus. (F4.4.)